ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 100, Ocak 2020, s. 396-404

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.39355>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
18.10.2019

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.01.2020

Hakan AYDIN

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı Müfettişi, Kamu Yönetimi Uzmanı, ASP Gençlik ve Spor Kulübü Genel Başkanı
hakanaydn@gmail.com

SPOR SOSYAL HİZMETİ YAKLAŞIMINDA SOSYAL HİZMET PROFESYONELLERİNİN ROLÜ

Öz

Günümüz devletleri farklılaşan bireysel ve sosyal sorunlara karşı artık multidisipliner bir bakış açısıyla yeni ve etkili sosyal hizmet yaklaşımları geliştirmektedir. Spor sosyal hizmeti, sosyal hizmet alanında yeni ortaya çıkan bir yaklaşımdır. Literatür araştırmasına dayalı olarak yapılan bu çalışmanın amacı da, spor sosyal hizmeti yaklaşımında sosyal hizmet profesyonellerinin rolü ve önemini ortaya koymak ve ilgililerin farkındalıklarını arttırmaktır. Bu amaçla öncelikle spor, sosyal hizmet ve spor sosyal hizmetine ilişkin kavramsal çerçeve belirtilmiş, sosyal hizmet ve spor ilişkisi çerçevesinde sosyal hizmet profesyonellerinin spor sosyal hizmeti uygulamalarındaki rolüne değinilmiş, sonuç kısmında önerilere yer verilmiştir. Sosyal hizmet profesyonellerinin mesleki müdahale tekniklerinin spor alanında uygulanmasının her iki disipline yeni istihdam alanları açacağı ve bu disiplinlerin etkinliklerini arttıracacağı değerlendirilmiştir. Spor sosyal hizmeti yaklaşımında sosyal hizmet profesyonellerinin rolü üzerine bir araştırmanın bugüne kadar literatür taramasında rastlanmaması çalışmanın önemini arttırmaktadır.

Anahtar kelimeler: Spor, Sosyal Hizmet, Spor Sosyal Hizmeti

THE ROLE OF SOCIAL WORK PROFESSIONALS IN SPORT SOCIAL SERVICE APPROACH

Abstract

Today's states are developing new and effective social work approaches to differentiating individual and social problems with a multidisciplinary perspective. Sport social service is a newly emerging approach in the field of social service. The aim of this study, which is based on the literature research, is to reveal the role and importance of social service professionals in the sports social service approach and to increase the awareness of those concerned. For this purpose, firstly, the conceptual framework related to sports, social work and sports social service is mentioned and touched on the role of social service professionals in sports social service applications within the framework of the relationship between social service and sports and then suggestions are given in the conclusion part. It has been evaluated that the application of occupational intervention techniques in the field of sports by social service professionals will create new employment areas for both disciplines and increase the effectiveness of these disciplines. The fact that a research on the role of social service professionals in sports social service approach has not been conducted to date increases the importance of the study.

Keywords: Sport, Social Service, Sport Social Service

1. Giriş

Spor kavramı, insanların çeşitli amaçlarla belirli kurallar dâhilinde yaptıkları fiziksel etkinlikler şeklinde tanımlanmaktadır. Bu kapsamda insanların profesyonel oyuncu olarak veya serbest zamanlarını değerlendirmek için katıldıkları futbol, basketbol ve yüzme gibi aktiviteler spor kavramı içerisinde değerlendirilmektedir (Yüksel, Hekim, 2014: 326-333).

Sosyal hizmet, bireylerin, ülkenin genel koşulları çerçevesinde insan haysiyetine yaraşır bir biçimde yaşamlarını sürdürebilecekleri bir ortam sağlamaya, sosyo-ekonomik sorunların çözümüne yardımcı olmaya yönelik tüm hizmetleri kapsamaktadır (Ölmez, 2007:38). Geniş bir uygulama alanı olan sosyal hizmetler ülkemizde kamu, özel sektör ve yerel yönetimler tarafından sunulmaktadır.

Spor sosyal hizmeti ise, oldukça geniş olan sosyal hizmet alanları içinde yeni yeni ortaya çıkan bir uzmanlaşma alanıdır (Grobman, 2017). Bu bağlamda spor sosyal hizmeti, sporcuların, spor çalışanlarının ve sporcu ailesinin kendine özgü bireysel ve çevresel ihtiyaçlarına odaklandığı düşünülen ve spor yapılan kurumlarda sosyal değişimin, gelişmenin ve sosyal adaletin yerleşmesine destek olduğu, bireylerin korunmasını ve esenliğini esas alan bir yaklaşım olduğu düşünülmektedir.

Genel olarak bakıldığında her yaştan bireye gündelik problemler, zor durumlar ve krizler konusunda yardım etmeye çabalayan, rehberlik ve destek sağlayan sosyal hizmet profesyonelleri, spor kariyerini rekabet, stres ve baskı gibi duygusal ve fiziksel yıpratıcı etkileri altında geçiren sporcularda sıklıkla görülen depresyon, kaygı, madde bağımlılığı, yeme bozuklukları, kariyer sonrası yeni işe geçiş ve uyum zorluğu, bilişsel konular, kronik ağrılar gibi birçok konuda destek olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla hem sahada hem de saha dışında veya spor yapılan

kurumlarda sporcuların psiko-sosyal ihtiyaçlarını karşılamak ve sporcu refahını arttırmak için sosyal hizmet profesyonellerinin her geçen gün öneminin arttığını söylenebilir.

2.Sosyal Hizmet Profesyonellerinin Spor Sosyal Hizmeti Uygulamalarındaki Rolü

21 inci yüzyılda spor, Dünyada ve Türkiye’de evrensel bir araç niteliği kazanmış, bireylerin sosyal yaşamlarına derinlemesine girmiş ve sosyal yapıya göre şekillenmekte olan bir olgu haline geldiği görülmektedir.

Nitekim beden eğitimi ve sporun temel amacı, insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, iradesini güçlü kılmaktır. Beden eğitimi ve spor iradeyi güçlendirerek, insanın kendi kendine güveninin gelişmesi ve kişiliğinin olgunlaşmasını sağlar. Kişinin gizli yeteneklerini ve yapıcı yönünü harekete geçirerek fiziksel gelişmenin yanı sıra ruhsal ve sosyal gelişmeyi olası kılar. Puberte (yeni gelişme) döneminde fiziksel gelişmenin durmasına karşılık kişiliğin olgunlaşması, ruhsal ve sosyal gelişme devam eder. Kişiler arasındaki ilişkileri çoğaltmak, grup çalışmasını kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak, kişiyi topluma kazandırmak ve sosyalleşmesine katkıda bulunmak, sporun amaç ve yararları arasında sayılabilir. Daha geniş kapsamıyla ele alındığında sporun, suçlu, engelli vb. gibi sorunlu insanların sosyal hayata uyum sağlamalarında önemli rol oynadığını söyleyebiliriz. Toplumu oluşturan bireylerin, hem genç hem de yaşlı kesimi için önemli bir konu olan serbest zamanların değerlendirilmesinde spor, çok değerli bir ilgi alanıdır. Bakım, beslenme ve eğitim ihtiyaçları karşılanan çocukları sürekli farklı hizmet modellerinden faydalandırılmaları ve içinde bulundukları psikolojik duygu durumları nedeniyle sportif, sosyal etkinliklere katılmada yönelindikleri spora devamlılık sağlama konusunda sorun yaşadıkları düşünüldüğünden sportif açıdan gelişememişlerdir. Bu bilgiler ışığında, istismar görmüş çocukların, fiziksel benlik algı düzey puanları diğer gruptaki çocuklara göre daha düşük düzeyde çıktığı düşünülmektedir. Çünkü yeterli ve uygun rol modellerinin eksikliği ve sosyal/duygusal açıdan ihtiyaçların yeterince karşılanamaması gibi etkenlerin fiziksel benlik algı gelişimini istismar görmüş çocuklarda olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Bu çocukların kişilik gelişimlerini artırmak ve fiziksel benlik algılarını geliştirmek için yetenekleri yönünde sportif, sosyal etkinliklere düzenli ve devamlı katılmaları sağlanmalıdır.(Çoknaz H, 2017).

Günümüzde tüm dünya ülkeleri spora büyük önem vermekte ve uluslararası spor organizasyonlarında ön sıralarda yer almak için mücadele etmektedir. Bu organizasyonlardan alınan başarılı sonuçlar ulusal saygınlığın bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Kuter, 2003)

Profesyonel sporun rekabetçi yönü bulunmakla birlikte bu katı rekabetçi tarafının sporcular üzerindeki olumsuz etkilerinin giderilmesinde sporcularla etkileşime giren sosyal hizmet görevlilerinin de önemli bir işlevi bulunmaktadır.

Spor sosyal hizmet profesyonelleri, spor yapılan kurumlarda bulunan sporculara, sporcu ailelerine ve spor çalışanlarına; sosyal, psikolojik, kültürel ve manevi yönden destek olmak, ihmal, istismar, şiddet gibi kötü muamelelere karşı önlemler almak, danışmanlık yapmak, her türlü ayrımcılığı önlemek ve bir suç işlendiğini öğrendiğinde yetkili birimlere iletmekten sorumlulardır. Bu anlamda sosyal hizmet profesyonelleri, sporda karşılaşılabilecek olası bir adaletsizlikle ya da kötü muameleyle başa çıkmada proaktif bir konumdadır ve sporcuların esenliği ve güvenliği için çalışmaktadırlar.

Nitekim spor ortamlarında sporcuların refahına yönelik çeşitli tehditler mevcuttur. Spor psikologları genellikle sporcuların ruh sağlığı ile ilgilenir. Bununla birlikte, spor psikolojisinin ana odak noktası sporcunun performansı üzerinedir. Fiziksel eğitmenler ise sporcuların en yüksek

performansı elde etmelerine yardımcı olmak için sporcuların biyolojik yönlerini optimize etmeye odaklanır. Spor psikologları ve spor eğitmenlerinin aksine, sosyal hizmet uzmanları çevrenin ve diğer etkilerin, kişinin genel sağlık ve esenliğini nasıl etkileyebileceğine odaklanır. Yani sadece performansı engelleyen problemlerle ilgilenmezler, dahası çok çeşitli problemlere yönelik mesleki uygulama gerçekleştirebilirler. Ayrıca, savunmasız gruplara yönelik güç temelli ve bilgilendirilmiş hizmetler sağlama konusunda özel hazırlıkları vardır. Sosyal hizmet uzmanları, sporcuların bireysel ihtiyaçlarını ve tüm takımın veya sportif programın ihtiyaçlarını savunabilirler. Antrenörler tarafından duygusal istismara, ihmale, cinsel tacize veya her türlü kötü muameleye maruz kalmış olan sporcuların da savunuculuğunu üstlenebilirler (Dean ve Rowan, 2014:222). Bu bağlamda spor sosyal hizmet profesyonelleri, ayrıca öğrenme gücünü çeken, engelli olan, suç mağduru yada suça bulaşan, madde bağımlısı olan, şiddete uğrayan, ihmal veya istismar gibi çeşitli nedenlerle sosyal hizmet kuruluşlarında bakımı yapılan bireylere yönelik olarak acil durumlarda ve kriz anında mesleki müdahalelerde bulunabildikleri gibi bahsi geçen bireylerin rehabilitasyon süreçlerine destek olmak amacıyla sporu araç olarak kullanabilmektedirler.

Önleme ve koruma, sosyal hizmetin önemli iki bileşenidir. Spor sosyal hizmet profesyonelleri, bu iki bileşen çerçevesinde spora başlamadan önce sporcunun psiko-sosyal veya gelişim değerlendirmesini yaparak, riskleri ve ihtiyaçlarını tespit etmektedirler. Bu çerçevede sosyal hizmetler, kişilerden veya çevreden kaynaklı psiko-sosyal sorunları ele alıp çözüm üretmede birçok yöntemle ortaya çıktığı düşünülebilir.

Spor sosyal hizmet profesyonelleri, farklı mesleki yöntem ve tekniklerle sporcunun kendisi-ailesi ve çevre şartlarının mesleki açıdan sosyal incelemesini yapmakta, ayrıca çift veya takım halinde yapılan sporlarda, ilgililerle yapılacak görüşmelerde takım içi çatışmaları azaltma ve iletişim sorunlarını aşmada öncü ve uzlaştırmacı rolü oynayarak sporcu performansının artırılmasını sağlamaları gerektiği söylenebilir.

Dean ve Rowan (2014:224)'a göre sosyal hizmet uzmanları, spor ortamlarında bulunan sporcuların güvenliğini ve refahını etkileyen tüm unsurlara odaklanan uygulayıcılardır. Moore (2015:87), doğru kullanıldığında sosyal hizmet uzmanlarının sporcuların ihtiyaç duyabilecekleri hizmetleri daha ulaşılabilir ve daha rahat hale getirebileceklerini vurgulamaktadır.

Spor sosyal hizmet profesyonellerinin (meslek ve denetim elemanları) spor yapılan kurumlara entegre edilmesiyle sporda karşılaşılan ihmal, istismarlar ve şiddet gibi kötü muamelelerin doğru biçimde anlaşılmasını ve raporlanmasını, spor çalışanlarının isnad ve iftiraya karşı korunmasını sağlayarak güvenli bir spor ortamı oluşturulmasına katkı sağlayacaklardır.

Spor sosyal hizmet profesyonellerinin spor yapılan ortamlara sağlayabilecekleri katkıyı değerlendiren Moore (2015:12), (1) psiko-sosyal ihtiyaçlarla ilgili farkındalığı teşvik eden sürekli eğitim ve sosyal yardım sağlamak, (2) sporcuları psiko-sosyal hizmetleri daha kabul edilebilir olarak görmelerine teşvik etmek, (3) bir sporcu psiko-sosyal bir zorluk yaşadığında durumu değerlendirmek ve müdahale etmek ve (4) bir kulüpte bulunan sportif ekipte danışman olarak hizmet vermek şeklinde sıralamıştır.

Çocuklar ve engelliler özelinde değerlendirildiğinde spor sosyal hizmet profesyonelleri, “yüksek yarar” ilkesi gereğince uygulayacakları mesleki müdahalelerle, olayın incelenmesini ve soruşturulmasını, sporda çocuk korumaya ilişkin belirlenen riskli davranışların algılanmasını ve güvenli bir ortamın oluşturulmasını sağlarlar.

Nitekim sporcuların her seviyedeki spor dallarında istismar edilmesinde artış olduğunu belirten ve bu amaçla sosyal hizmet uzmanları tarafından, danışmanlık, koordinasyon, program ve politika değişikliği gibi konularda bu hassas kesime daha iyi hizmet sunabilmek amacıyla 2017 yılında ASWIS (Alliance of Social Workers in Sports/Sporda Sosyal Hizmet Birliği) adıyla resmi bir kuruluş kurmuşlardır. ASWIS, her yaştan ve yetenekli sporcuların güvenliğini ve refahını artırmak için ulusal (ve uluslararası) bir etki oluşturabilecek profesyonel bir meslektaş ağıdır. ASWIS, sporcu haklarını savunmak, güvenlik standartlarını teşvik etmek ve sosyal hizmet uzmanlarının tüm sporculara yardım ve rehberlik etmelerini sağlamaktadır (www.aswis.org). ASWIS, vaka yönetimi ve klinik hizmetlerle sporun her seviyesi ve bölümü için sporda sosyal hizmet uygulamalarının tamamını desteklemektedir. Bu amaçla, sertifika, eğitim ve danışmanlık, staj ve diğer uygulamalar konusunda olanaklar sunmaktadır.

Bununla birlikte spor sosyal hizmet profesyonellerin sporcuların karşılaştıkları sorunları etkili şekilde çözme kapasitelerini artırmaya yardımcı olmak için mesleki bilgi ve donanımı ve iletişim becerisi önemli bir etkidir. Bu yönüyle çocuk ve gençlerle kolay diyalog kuran ve onları önemseyen yapıda olmalıdır.

Ayrıca spor sosyal hizmet profesyonellerinin söz konusu görevleri yerine getirmesinde almış oldukları eğitimlerin çok büyük önemi bulunmaktadır. Bu sebeple lisans eğitimlerinin yanında; 1- Klinik sosyal hizmet eğitimleri 2- Spor performans eğitimleri 3- Sporda çocuk koruma eğitimleri 4- Madde bağımlılığı ve değerlendirme eğitimi, 5- Travma eğitimleri 6- Etkili iletişim 7- Öğrenme gücü ile ilgili değerlendirme ve çalışma tecrübesi 8-Spor Sosyal Hizmet Sertifika Programı 9- Spor hukuku ve çocuklara ilişkin kötü muameleyle dair hukuk eğitimlerini almış olmaları gerekmektedir. Aydın'ın 2019 yılında yayınladığı **“Spor Sosyal Hizmeti Uygulamalarının Türkiye Açısından Değerlendirilmesi”** adlı çalışmasına bakıldığında spor sosyal hizmet profesyonelleri;

- ✓ Kendilerine ulaşan olay ve şikâyetlerle ilgili hangi kuruma başvurulması gerektiği hususunda sporcuları yönlendirmeli,
- ✓ İletişim konusunda kılavuzluk yapmalı,
- ✓ Şikâyet ve ihbarlara ilişkin prosedürleri başlatarak adli ve idari birimlerle spor kurumu arasında köprü görevi görmeli,
- ✓ Spor yapılan kurum içerisinde sporcular adına hareket eden, sözcülük yapan, hatta çocuk dostu ortamların ve kararların öncülüğünü yapan kişi olmalı,
- ✓ Kulüpte çocuk ve genç oyuncularını etkileyecek yönetsel kararlarda onlar adına sözcülük etmeli,
- ✓ Diğer spor çalışanlarının davranış kodları ve çocuk koruma uygulamaları konusunda eğitilmesini ve oryantasyonunu sağlamalı,
- ✓ Sporcuların ihtiyaç duymaları durumunda aile/vasileri ile iletişimde her türlü kolaylığı ve ayarlamaları etkili iletişim olanaklarıyla birlikte sunmalı,

- ✓ Sporcuların ortak ve özel yaşam alanları için iyileştirici önlemleri belli aralıklarla elden geçirip yaş, cinsiyet, gelişim özellikleri veya başka sebeplerden kaynaklanan riskleri azaltmalı,
- ✓ Sporcuların entelektüel kapasitesi, sosyal ve fiziksel becerilerin gelişmesine yönelik fırsatlar hazırlamalı, salt spordan ibaret bir yaşam alanı sunulmamasına dikkat ederek sporcuların her alanda gelişmesine yardımcı olmalı,
- ✓ Sporculara ceza veya yaptırım yerine mümkün olduğunca onarıcı bir sosyal adalet yaklaşımı uygulamalı, yargılayıcı, aşağılayıcı, suçlayıcı şekilde davranılmasını önlemeli, kendini ifade etme ve sağlıklı bir iletişim kurmasına destek olmalı,
- ✓ Özellikle yatılı spor kurumlarında sporcuların etnik, dini ve kültürel özgeçmişleri ile engel durumları göz önünde bulundurularak personel seçimlerine ve işleğin düzenlenmesine özen gösterilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bu amaçla spor sosyal hizmet uzmanları sistem yaklaşımı, güçler perspektifi, motivasyonel görüşme ve transteorik model gibi mesleki yaklaşımları kullanabilmektedirler(Moore, 2015:838).

Sosyal hizmet profesyonelleri, sporcuların sadece oyun alanında değil, yaşamda başarılı olmaları için neye ihtiyaç duyduklarını anlamalarına yardımcı olabilirler. Bu amaçla sporcular, sporcuların aileleri ve arkadaşları için terapi, destek veya eğitim grupları düzenlemek için donanımlıdır (Dean ve Rowan, 2014: 223).

Nitekim, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Bildirgesi, Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi, Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel İstismara ve Cinsel Tacize Karşı Korunmasına Dair Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Stratejisi (2016-2021), Avrupa Birliği 2011/93/EU Sayılı Direktifi, Avrupa Konseyi Spor Genişletilmiş Kısmi Anlaşması (EPAS), UNESCO Uluslararası Beden Eğitimi, Fiziksel Aktivite ve Spor Şartı, Uluslararası Olimpiyat Komitesinin yayınladığı Olimpizmin Temel Prensipleri, Olimpik Antlaşma gibi tüm taraf devletler için geçerli olan hukuki düzenlemelerinde güvenli spor ortamlarının oluşturulması ve başta kötü muamele, ihmal ve istismar olmak üzere çocukların haklarının korunmasına vurgu yapılmış, taraf devletlerin sorumlulukları belirlenmiş olduğu görülmektedir. (Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme Uygulama El Kitabı, UNICEF, 2007).

Ayrıca Türkiye’de Anayasa’nın 41, 58, 59 inci maddeleri, 638 sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı(AÇSH) Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK, 27.01.2013 tarih ve 28541 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi, Çocuk Koruma Kanunu, Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu’nda spor sosyal hizmetine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.(<https://www.mevzuat.gov.tr>)

Bu doğrultuda Türkiye’de uluslararası müktesebatta yer alan hükümler doğrultusunda çocukların üstün yararının sağlanması için spor yapılan ortamlarda da ihtiyaç duyulan tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır.

Bu anlamda, AÇSH Bakanlığı ile işbirliği halinde faaliyet yürüten ve sosyal hizmet profesyonelleri tarafından kurulan ve yönetilen Aile ve Sosyal Politikalar Gençlik ve Spor Kulübü

ülkemizde spor sosyal hizmeti uygulamaları açısından örnek bir model ortaya koyduğu söylene-bilmektedir.

Bilhassa özel eğitim desteği alan veya kurumsal bakım ve rehabilitasyon sürecinde olan bireylere (yaşlı, engelli, çocuk, kadın) yönelik yapılan çalışmalar neticesinde lisanslı olarak spor yapmaları sağlanmakta sosyal hizmet profesyonellerinin mesleki katkıları ile farklı branşlarda Dünya, Avrupa, Türkiye şampiyonları yetişmektedir (sporfaaliyetleri.ailevecalisma.gov.tr).

Aile ve Sosyal Politikalar Gençlik ve Spor Kulübü'nün(ASP GSK) girişimleriyle Bakanlığa bağlı huzurevlerinde kalan 60 yaş ve üstü bireylere yönelik olarak "Bocce Ligi" kurulması ve söz konusu ligin 2018 yılında resmi statü kazanarak Türkiye Bocce Bowling ve Dart Federasyonu bünyesine alınması dikkate değerdir (www.tbdbf.gov.tr.). Yaşlı olarak değerlendirilen bireylerin lisanslı olarak spor yapmaları durumunda "yetişkin genç" olarak tanımlanması mümkündür.

ASP Gençlik ve Spor Kulübü, Milli Eğitim Bakanlığı izni ile faaliyet yürüten özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden hizmet alan engelli bireylere yönelik eğitim ve sosyal hizmet uygulamalarını sporla destekleyen politikaları ve sporda çocuk korumaya ilişkin faaliyetleri ile Türkiye'de spor sosyal hizmeti alanında öncü bir açılıma imza atmıştır (www.trtspor.com.tr, www.memleket.com.tr, www.yeniakit.com.tr). Ulusal ve uluslararası müsabakalardaki birçok başarısı basın yayın organları ile internet haberlerinde yer alan ASP GSK'nın AÇSH Bakanlığının sunmuş olduğu sosyal hizmet modellerini sporla destekleyen yaklaşımı aynı zamanda Kamu-Sivil Toplum Kuruluşu (STK) işbirliği açısından örnek bir spor sosyal hizmeti yönetim modelini ortaya koymuştur.

Nitekim AÇSH Bakanlığına bağlı yatılı kuruluşlarda kalan istismar mağduru, suça sürüklenen, sokakta yaşayan, madde bağımlısı vb. dezavantajlı çocuklara spor yapma olanağı sağlandığında; sosyal-duygusal anlamda kaldıkları kuruluşları ve arkadaşlarını sahiplenme, kendini bir yere/gruba ait hissetme, kuruluştan izinsiz ayrılma ve kendisine/eşyalara/arkadaşlarına/personelere zarar verme gibi davranış problemlerinde azalma, davranışlarını kontrol edebilme, olumlu rol modeller seçebilme, sigara, uyuşturucu madde vb. kötü alışkanlıkların zararlarını fark etme ve uzaklaşma, geleceğe yönelik hedefler koyma, olumlu benlik algısı oluşturma, kendine güvenme, kendini daha rahat ifade edebilme gibi olumlu değişimler gözlemlenmiştir (Aydın, Gül ve Aydın, 2018:631).

Sosyal hizmet yöntem ve teknikleriyle birlikte spor yapılan kurumlarda bulunan sporculara, sporcu ailelerine ve çalışanlara; psiko-sosyal açıdan destek olmak, ihmal, istismar, şiddet gibi kötü muamelelere veya isnad ve iftiralara karşı önlemler almak, danışmanlık ve rehberlik yapmak, her türlü ayrımcılığı önlemek ve bir suç işlendiğini öğrendiğinde yetkili birimlere iletmekten sorumlu olan sosyal hizmet profesyonellerinin uluslararası sözleşmelerden ve ulusal mevzuattan kaynaklı yükümlülüklerini etkili şekilde yerine getirilmesinde önemli bir işlevi olduğu anlaşılmıştır.

3. Sonuç ve Öneriler

Sosyal hizmetin geniş uygulama alanı ve farklı mesleki teknikleri, ayrı uzmanlık alanlarının ortaya çıkması sonucunu doğurmuştur. Okul sosyal hizmeti, manevi sosyal hizmet, tıbbi sosyal hizmet, klinik sosyal hizmet, adli sosyal hizmet vb bunlara örnek olarak verilebilir.

Bu bağlamda sosyal hizmet uygulamaları açısından yeni bir uzmanlık alanı olan spor sosyal hizmeti, spor yapılan ortamlarda ihmal, istismar, şiddet, sömürü gibi kötü muameleden veya

her türlü ayrımcılıktan kaynaklı fiillerin önlenmesine destek olduğu gibi sporcuların, spor çalışanlarının ve sporcu ailesinin kendine özgü bireysel ve çevresel ihtiyaçlarına odaklanarak sporcuların ve çalışanların korunmasını ve esenliğinin sağlanmasını esas alan bir yaklaşımdır.

Nitekim modern çocuk koruma anlayışı sporcu çocuk/gençlerin ailelerinin sorumluluklarına vurgu yaparken aynı zamanda spor sistemi içerisinde görev alan yönetici pozisyonundaki kişilerin ve diğer spor çalışanların erken müdahale, önleme, koruma, bildirme gibi kavramlarla rol ve sorumluluklarını ortaya koymaktadır (Aydın ve Gül, 2019:567).

Spor sosyal hizmeti uygulamalarının yaygınlaşması, sporcuların psiko-sosyal gelişimleri ve performansını etkilediği gibi spor yapılan kurumların güvenilirliğine ve işlevselliğine de katkı sağlayacaktır. Bu sebeple yol gösterici nitelikte olacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülkemizde yeni uygulama alanı bulan spor sosyal hizmetin; amacının, kapsamının, spor yapılan kurumlarda spor sosyal hizmeti birimlerinin görev ve sorumluluklarının ve spor sosyal hizmet profesyonellerinin rollerinin doğru şekilde belirlenmesi, örnek uygulamaların yaygınlaştırılmasının ve desteklenmesinin önleyici, koruyucu ve güvenli spor hizmetlerin sağlanmasında ve uygulamanın etkinliğinin artırılmasında önemli bir rolü olduğu değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan sosyal hizmet desteği alan bireyler ile Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde özel eğitim desteği alan engelli bireylere ilgili kurumların desteği ile sportif yetenek taraması yapılarak, spora yönlendirilmesi ve performans takiplerinin sistematik olarak yapılması ve sporun da eğitimlerinin tamamlayıcı bir parçası haline getirilmesi sağlanmalıdır.

Öte yandan, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na bakım, barınma, sağlık, danışmanlık ve eğitim tedbirine ilave olarak "Spor ve Fiziksel Hareketlilik Tedbiri" eklenmeli, bilhassa suça sürüklenen, ihmal ve istismar mağduru veya madde bağımlısı tedavisi gören bireylerin sporla rehabilitasyonuna yönelik hukuki altyapı tamamlanmalı, bu amaçla ilgili tedbiri yürütmek amacıyla Spor Federasyonları, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gençlik ve Spor Kulüpleri ile Belediyeler yetkilendirilmelidir (Aydın vd., 2018: 643).

Türkiye, uluslararası sözleşmelerde belirtilen çocuğun üstün yararı doğrultusunda tüm haklarının korunması için, Anayasa da yer alan hükümler çerçevesinde spor ortamlarında da gerekli yasal tedbirleri almakla yükümlüdür. Bu amaçla spor yapılan kurumlarda; güvenli bir spor ortamı oluşturulması, çocukla iletişim halinde olan spor çalışanlarının saha stajlarını da kapsayacak şekilde spor sosyal hizmeti ve sporda çocuk koruma programları konusunda eğitilmesi ve sertifikalandırılması ve spor sosyal hizmeti birimlerinin kurulması son derece önemlidir.

Sosyal hizmet profesyonelleri için bireysel ve toplum temelli sosyal politikalarda sporun ve sosyal hizmetlerin etkili gücünü kullanmaları önemli bir değişiklik olarak karşımıza çıkmakla birlikte nüfusun büyük çoğunluğunun çocuk ve gençlerden oluştuğu Türkiye'de spor sosyal hizmeti konusunda kurumsal olarak politika üretecek araştırmaların artırılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aydın, H., Gül, Ö., (2019). Sporda Uluslararası Çocuk Koruma Programlarının Türkiye Ekseninde Değerlendirilmesi, *Asos Journal Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 7, Sayı: 89, Mart 2019, s. 558-581
- Aydın, H., Gül, Ö., Aydın, M., (2018). Kurumsal Bakım ve Rehabilitasyon Sürecinde Sporun Önemi, Kamu ve Sivil Toplum Kuruluşu İşbirliği: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Gençlik ve Spor Kulübü, *Asos Journal Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 80.
- Aydın H., (2019). Spor Sosyal Hizmetler Yaklaşımının Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 7, Sayı: 97, Ekim 2019, s. 445-460
- Çoknaz H., Aydın M., Mısır E., (2017). Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, *Marmara University Journal of Sport Science • Cilt 2, Sayı 1, Haziran 2017, ISSN 2536-5150, ss. 8-15 • DOI: 10.22396/sbd.2017.21*
- Dean, C., ve Rowan, D. (2014). The Social Worker's Role in Serving Vulnerable Athletes. *Journal of Social Work Practice: Psychotherapeutic Approaches in Health, Welfare and the Community*, 28(2), 219-227.
- Grobman, A. G. (2017), Social Work Gets in the Game. Erişim: 10 Eylül 2018, The New Social Worker Web Sitesi: <http://www.socialworker.com/featurearticles/practice/social-work-gets-in-the-game/>.
- Kuter, Murat, Kuter, Füsün Öztürk (2003). Sporun Toplumsal Boyutu-Spor Kültürü, <http://www.sporbilim.com>
- Moore, M. A. (2015). Taking a Timeout to Ensure Well-Being: Social Work Involvement in College Sports. ProQuest.
- Ölmez, Tuba Olcay. (2007), Sosyal Yardım Sistemi İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Yüksel Y, Hekim M, Gürkan O. (2014),Ortaöğretim Öğrencilerinin Sağlıklı Yaşam Davranış Biçimlerinin Fiziksel Aktiviteye Katılım ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. III. Sakarya'da Eğitim Araştırmaları Kongresi, Sakarya Üniversitesi, 12 Haziran 2014, Sakarya.; s. 326-333.
- <http://sporun-sosyal-gelisimdeki-rolu.nedir.org/>, (Erişim Tarihi: 20/04/2019)
- <http://www.memleket.com.tr/sporda-cocuk-koruma-programini-baslatacagiz-1598994h.htm>, (Erişim Tarihi: 22/04/2019)
- <https://sporfaaliyetleri.ailevecalisma.gov.tr/> (Erişim Tarihi:02.09.2019)
- <https://www.aswis.org/>, (Erişim Tarihi: 26/04/2019)
- https://www.trtspor.com.tr/m/?m=newsDetail&news_id=180430&category_id=6, (Erişim Tarihi: 22/04/2019)
- <https://www.yeniakit.com.tr/haber/curlingde-is-birligi-protokolu-604207.html>, (Erişim Tarihi: 16/02/2019)
- <http://www.tbdbf.gov.tr/60-yas-ve-ustu-petank-ligi-kurulacaktır>-(ErişimTarihi: 26.08.2019)
- <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2828.pdf>